

ВАСИЛ МАРКОВ

**СЛЕДИТЕ
НА БОГА**

БЛАГОЕВГРАД, 2002

СЛЕДИТЕ НА БОГА

© Васил Марков Марков

ISBN 954 - 680 - 241 - 7

Благоевград, 2002

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящото изследване е посветено на античните културно-исторически наслоения в българските фолклорни легенди, свързани с митологични персонажи.

Анализирани са български народни легенди, произхождащи от цялата етническа територия на българите, записани между средата на XIX и края на XX век. Легендите са свързани с археологически паметници със следи от древни езически култови места.

В основата на изследването стои интердисциплинарният подход към източниците. За постигане на поставените научни цели успоредно се позоваваме на етнологички и археологически извори. Писмените източници са ползвани главно в сравнителен план.

Като основни са използвани сравнителния, сравнително – историческият и структурният метод.

Настоящото изследване стана възможно благодарение на значителното количество събрани в литературата легенди за митологични същества. Сред множеството издания трябва да се посочат сборниците за народни умотворения, многотомното издание Българско народно творчество, сборникът Български юнашки епос, както и редица самостоятелни издания – сборници с български народни легенди.

Събирането и интерпретирането на български народни легенди има дълга история в българската наука: като се започне с имената на братя Миладинови, К. Шапкарев, Ц. Гинчев,

премине се през такива български учени като Иван Шишманов и Михаил Арнаудов и се достигне в по ново време до изследванията на Цветана Романска, К. Динчев, Н. Колев и други съвременни автори.

Това изследване не би могло да се осъществи, ако за науката не бяха записани редица легенди, публикувани от П. Делирадев, Ив. Кюлев, Ив. Фекеджиев, Борис Илиев, Г. Семерджиев, П. Стойнов и редица други автори, цитирани в литературата. Разбира се, то стана възможно и в резултат на значителните достижения, които българската наука направи в областта на наследството от езическата древност в изследванията на автори като Ив. Венедиков, Е. Теодоров, Ал. Фол, Ив. Георгиева, В. Ангелов, А. Калоянов, Д. Попов и редица други, на които се позоваваме в текста.

Появата на настоящата монография в този ѝ вид беше провокирано в резултат на локализирането от автора на древнотракийското светилище в м.Момски камък, край с. Г. Желязна, Троянско, при което за пръв път ни отведе народна легенда за мома, любена от змей. Впоследствие изследванията бяха разширени и допълнени с множество още паметници, както чрез проучвания на терен, така и по литература.

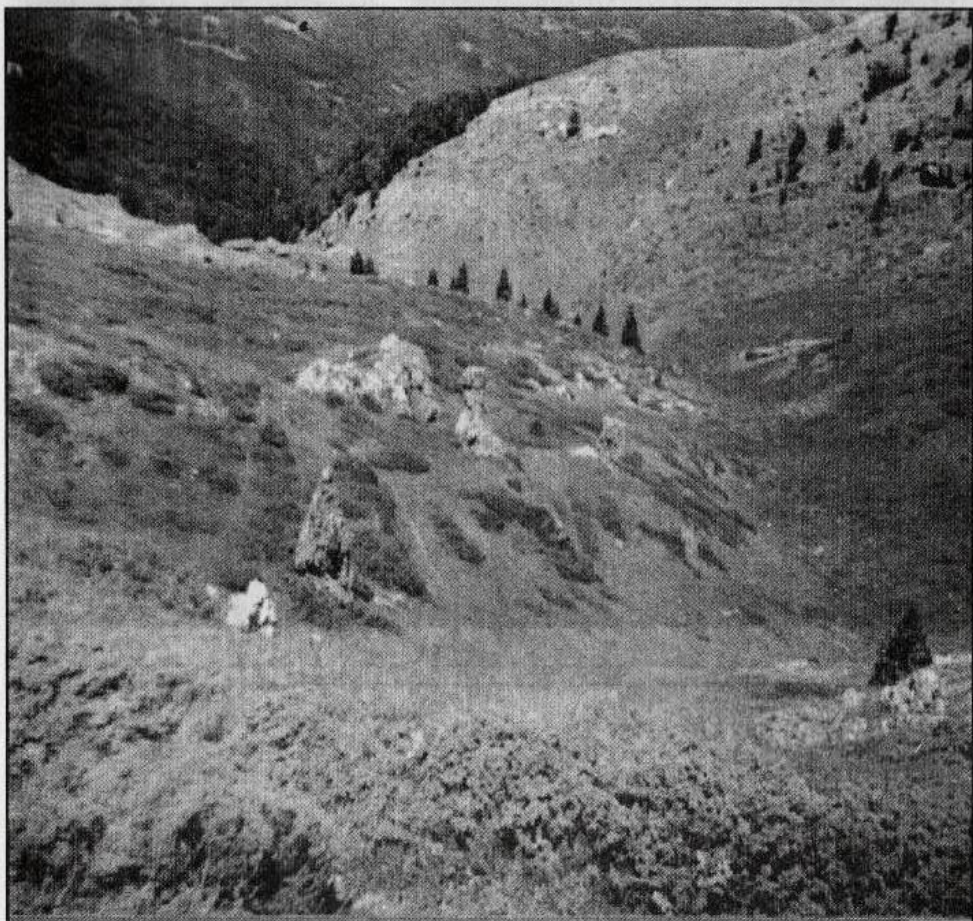
Успоредно с това се разшири и тематичният план, като беше обхванат и Крали Марковия легендарен епос, мегалитните и архитектурни древнотракийски светилища, свързани с него.

Така естествено, в резултат на проучваните групи паметници се оформиха и двете основни части на изследването, озаглавени "По следите на една тракийска легенда" и "Следите на Бога".

I. ПО СЛЕДИТЕ НА ЕДНА ТРАКИЙСКА ЛЕГЕНДА

Тръгвайки по следите на една широко разпространена в българската етническа територия легенда, посветена на любовта между змей и мома, ние попаднахме в местността Момски камък при с. Голяма Желязна, Троянско на тракийско мегалитно светилище. Откритието се яви като завършек на продължителното проучване на фолклора на селата Голяма Желязна и Старо село от наша страна, който е дълбоко просмукан от "змейски" легенди. Факт, който вече е добре известен от публикациите ми, посветени на митологичните образи от възрожденското изкуство на Централния Балкан. Народната вяра в змея е толкова силна, че дори образът му стои релефно изобразен над входа на християнския храм в с. Г. Желязна /1858 г./, а една от хипостазите му – домашната змия е показана в същия храм, като излизаща от каменния му корниз. Това митологично същество присъства засилено като образ и в интериорната украса на същата църква¹.

В центъра на многобройните легенди за моми и жени, любени от змея в селото, при това разказвани до най ново време, стои една, разказваща за такова събитие, състояло се в най – старото, в "изначалното" митологично време:

Обр. 38

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ /5/

I. ПО СЛЕДИТЕ НА ЕДНА ТРАКИЙСКА ЛЕГЕНДА /7/

II. СЛЕДИТЕ НА БОГА /56/

ЗАКЛЮЧЕНИЕ /138/

СПИСЪК НА ОБРАЗЦИТЕ /141/

РЕЗЮМЕ НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК /144/